

BÚCSÚBESZÉD BARÁT JÓZSEF TEMETÉSÉN, 2019. OKTÓBER 29-ÉN

Mészáros Ernő

meszaroserno35@gmail.com

Kedves Jóska! Drága Barátom!

Most, amikor itt állok ravatalod előtt és az évfolyamtársak, a kollégák és a barátok nevében örökre búcsúzom Tőled, mint az őszi forgószélben a megfáradt levelek, emlékek ezrei kavarnak bennem, emlékek, amelyeket hosszú ismeretségünk, meghitt barátságunk két emberöltőnyi ideje alatt együtt éltünk át, amelyek egyszerre ivódtak a lelkünkbe. Így felmerül bennem 1953. augusztus 31-e, amikor, mint frissen fölvetett meteorológus hallgatók, először találkoztunk az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Múzeum körüli egyik épületében, hogy megkezdjük szakmai életünket. Szegényes öltözékünkkel megtépett hadsereghez hasonlítottunk, de fiatalok voltunk, szemünkben egy szebb jövő reménye tükröződött, úgy éreztük, valami nagyszerű vár ránk, előttünk állt az élet.

Hatvanhat évvel ezelőtt az ország nyomorúságos állapotban volt. Szegények voltunk. Ez alól csupán egyetlen fontos kivétel volt, sportolóink, így futballistáink eredménylistája. Bennünket is a sport szeretete hozott össze. Nemcsak együtt izgultuk át az évszázad mérkőzését, hanem később együtt kergettük a labdát a *Meteorológia* kispályás focicsapatában, talán nem is olyan eredménytelenül. A meccseken nézők is megjelentek. Egyszer elhozta a menyasszonyodat, Idukát is, aki aztán egész életedben feleséged, segítőtársad, támaszod volt. Büszke vagyok rá, hogy Ő is barátságával tisztelt meg. Halálad alkalmával mélységes együttérzésemről biztosítom.

Mikor az akkori Országos Meteorológiai Intézethez kerültünk, az volt az elképzelésem kedves Jóska, hogy majd együtt dolgozunk. Tudtam, hogy szükségem van valakire, aki nemcsak megbízható barát, hanem képes átsegíteni azokon a szinte megoldhatatlan műszaki nehézségeken, amelyekkel kezdeti kutatásaink során szembe találtuk magunkat. Sajnos az elképzelés nem valósult meg. Akkor még nem tudtuk, nem tudhattuk, hogy a segítséged a munkánkhoz egyszer majd sokkal magasabb szinten érkezik. Mikor az akkor már Meteorológiai Szolgálat elnöke lettél, a mi intézetünk, a Légkörfizikai Intézet is a fennhatóságod alá került. Tevékenységünknek ez új, meghatározó lendületet adott. Anélkül, hogy ebben valaha is megállapodtunk volna, rám bíztad a szakmai vezetéset, Te pedig biztosítottad a hozzá szükséges feltételeket. Így munkánk, a levegőkémia hazai és nemzetközi sikerében benne van vezetői hozzáállásod elismerése is. Azt akartad, hogy a Szolgálat anyagilag megalapozottan működjék, én azt, hogy kutatásainkat, szakmai tevékenységünket a lehető legmagasabb szinten végezhessük. Kettőnk elképzelése nagyszerűen kiegészítette, erősítette egymást, ami tovább fokozta kölcsönös megbecsülésünket, barátságunkat. Olyan vezető, olyan ember voltál, aki nemcsak az eszével, hanem a szívével is dolgozik, aki munkatársait azzal ösztönzi, hogy elhinti közöttük az emberséget, a becsületességet, olyan szellemet terjesztve, amely az együttműködés, a közös munka alapvető feltétele. Ravatalod előtt fejet hajtva, még egyszer megköszönöm neked mindnyájunk nevében mindazt, amit értünk tétted.

Kapcsolatunk hivatali köteleink felbomlása után sem szakadt meg. Feleséged, Iduka asszony társaságában többször meglátogattál bennünket. Beszélgetéseink során nemcsak szakmai múltunkról emlékeztünk, nemcsak azt idéztük fel, hogy a csillogó szemű, nincstelen diákokból hogyan váltunk megfontolt, tehetős öregurakká. Megemlékeztünk mindazokról a hatalmas változásokról is, amelyeken kicsiny országunk a nagyhatalmak keltette történelmi viharok során keresztülment. Túlzás nélkül állapítottuk meg, hogy életünk tele volt érdekes eseményekkel. Változatos életünk volt. Aztán az utóbbi években személyesen már csak ritkán találkoztunk. Kapcsolatunk így telefonbeszélgetésekre korlátozódott. Meghatottan gondolok vissza utolsó beszélgetésünkre, amikor Te, a mindig erőt sugárzó ember, fáradtan elbúcsúztál tőlem. Köszönöm, hogy akkor is gondoltál rám, amikor már tudtad, hogy eltávozol közülünk.

Drága Jóska! Halálad, a halál, felveti azt a gondolatot, hogy mi ad értelmet az életünknek. A többféle lehetséges válasz közül szerintem kiemelkedik az a vélekedés, mely szerint életünket az emberi kapcsolatok teszik széppé, teljessé. Fiatalabb korában az ember hajlamos rá, hogy a szerelmet tartsa a legcsodálatosabb emberi kapcsolatnak. Aztán szép lassan rájön arra, hogy a barátság sokkal több, mint a szerelem, mivel nem vakítják el a testi vágyak. Sőt szerelemből is az az igazi, amely szép lassan szeretetté, barátsággá nemesedik. Arisztotelész mondja, hogy „A barátság egy lélek, amely két testben lakozik.”

És természetesen felmerül az élet legnagyobb kérdése, amely a *Homo sapiens*-t világra eszmélése óta foglalkoztatja: miért szűnik meg az élet, mi történik velünk halálunk után, van-e élet földi létünk befejezése után. A tudomány legnagyobb eredménye annak kimutatása, hogy a földi anyag kicsiny egységekből, atomokból áll. Az atomok csillagokban keletkeznek az Univerzum meghatározott törvényei alapján. Gondoljuk csak el, olyan atomokból állunk, amelyek évmilliárdokkal ezelőtt távoli csillagokban keletkeztek. Ez minden teremtésmítosznál csodálatosabb. A csillagokhoz létrejött atomok az élő szervezetekben, így testünkben bonyolult molekulákká, majd sejtekké rendeződnek, amelyek bámulatra méltó kölcsönhatásban biztosítják szervezetünk működését. Ha ez az összehangoltság megszűnik, akkor megszűnik az élet. A történet azonban ezzel nem ér véget. Testünk elbomlása után atomjaink más anyagok, más élőlények, virágok, állatok, emberek testébe épülnek be, és ez a körforgás mindaddig folytatódik, amíg a Naprendszer, és vele a Föld létezik. Testünk megszűnik, de atomjaink tovább élnek. Atomokból vagyunk, és azokká válunk. Mint képletesen az Írás mondja „Emlékezz ember, porból lettél és porrá leszel.”

És természetesen, kedves Jóska, génjeid is tovább élnek utódaidban, leányaidban, unokáidban, akik szomorú, megtört szívvel búcsúznak most földi porhüvelyedtől, de emlékedet egész életükben őrizni fogják. Családod is bizonyítja, hogy nem éltél hiába.

Az irodalom a halál kérdésében sokkal árnyaltabban foglal állást, mint napjaink tudománya. Talán azért, mert nemcsak a testtel, hanem a lélekkel is foglalkozik. Az alapprobléma azonban lényegében állandó maradt a történelem folyamán. Nagy íróink alapvetően egy kérdést jártak körül. Létezik-e élet a halál után? Mint ahogy ezt már védőbeszédében az ókori *Szókratész* megfogalmazta: A halál „... vagy abból áll, hogy a megholt semmivé lesz és egyáltalán semmit sem érez már, vagy pedig... abból, hogy a lélek itteni helyét egy másik hellyel váltja fel és máshová költözik.” Más szavakkal: vagy a semmibe zuhan, vagy olyan helyre távozik, ahol akár régi, már elhunyt ismerősökkel is találkozhat. Mivel a kérdés megválaszolhatatlan, vagy kétezer évvel a görög filozófus után *Shakespeare* Hamletje monológjában ugyanazt a kérdést feszegeti. Így kimondja, hogy „Meghalni – elszunnyadni - semmi több”. De aztán rémülten feleszmél. Ha elalszunk, akkor netán álmodunk is:

„Mert hogy mi álmok jönnek a halálban,
Ha majd leráztuk mind e földi bajt,
Ez visszadöbrent.”
mondja.

A nyugat-európai irodalom másik nagysága, *Johann Wolfgang Goethe* már egyértelműen fogalmaz. A halál pillanatában „a lélek elhagyja az irányító központi erőt, de csak azért, hogy újabb kapcsolatokat létesítsen, hiszen természeténél fogva halhatatlan.”

Kedves Barátom! Drága Jóska! Te tudod, tudtad, hogy én a tudomány embere vagyok. Mégis képzeljük el, hogy van túlvilági élet. Akkor rövidesen találkozunk, mivel – *Kosztolányi* szavaival élve – „az élet aranytrombitáján” én is „a búcsúzó dalát fuvom.” Akkor, remélem, újra megbeszéljük a régi életünket és megfiatalodva együtt kergetjük a labdát az égi mezőkön. Addig is áldjon meg az ég, vigyázz magadra! Viszontlátásra!

ELNÖKI BÚCSÚZTATÁS BARÁT JÓZSEF RAVATALÁNÁL

Radics Kornélia

Országos Meteorológiai Szolgálat, 1525 Budapest Pf. 38., radics.k@met.hu

Tisztelt Gyászoló Család, Rokonok, Barátok, Pályatársak!

Megrendülten állunk Barát József ravatalánál. A halál mindig fájdalmas, mert azt az embert veszi el tőlünk, aki igazán fontos számunkra, akihez kötődünk, akit szeretünk. Azt az embert viszi magával, aki a szó minden értelmében része az életünknek...

Barát Józseffel, a meteorológiai szolgálat elnökével, a családjára mindig végtelenül büszke férjjel, édesapával, nagypapával többet nem találkozhatunk, nem fog visszamosolyogni ránk. De emléke és szelleme ma is ugyanúgy:

- tanít minket, mint korábban az egyetemen,
- utat mutat, ahogy a meteorológiai szolgálat elnökeként tette,
- és inspirációt ad az a karrier, amit véghezvitt.

Tisztelt Gyászoló! Barát József érzékeny lelkű, az emberi kapcsolatokat minden elé helyező, segítőkész, lelkes és derűs ember volt. A műszaki dolgok iránti szeretete nem csupán az antarktiszi expedíció, a főosztályvezetői, de az elnöki évei alatt is megmutatkozott. Szeretett meteorológus lenni, szerette az intézményt. Hivatali beosztásától függetlenül jó kapcsolatot ápolt munkatársaival, s talán nem volt olyan dolgozója a Szolgálatnak, aki nem tisztelte erényeiért, vezetői tevékenységéért, jó humoráért.

Tisztelt Elnök Úr! Pár héttel ezelőtt – a nyugdíjastalálkozó alkalmából – megragadtad az alkalmat, hogy elbúcsúzz tőlünk. „*Őrizzenek meg emlékezetükben!*” – kérted. Ez volt az utolsó üzeneted a fájdalmas küzdelem közben.

Hálás vagyok, hogy az elmúlt években néhány rövid beszélgetés számomra is jutott. Megtanulhattam Tőled, hogy: Egy elnök tetteit más-más módon ítélik meg. Mindenki egy kicsit önmaga szemszögéből értékeli, mond véleményt vagy mérlegel. Azt értékeli, ami a saját életében hozott pozitív változást, s elveti, ami hátrányára történt. Évekig, évtizedekig él az emlék, de egy idő után nyilván senki nem gondol rá, ki álmodott a Tatabánya téri számítóközpont létrehozásáról, a radarhálózat automatizálásáról vagy Siófokon a távszelmérőről. Az utókor itt áll a ravatalod körül, s úgy gondolom, helyesen ítél. Örök érvényűt alkottál. A nyomok, amiket a magyar meteorológia történetében és a Szolgálat életében hagyta, valóban maradandók.

Tisztelt Gyászoló! A budapesti Városligetben van egy sírkő, melynek a teljes felirata ennyi: *Fuit*, azaz volt. Aki elmegy mellette, meghökken: se neve, se rangja, se életkora? Hát ki ő? Hát nem mindegy? Aki ismerte, szerette, aki gyászolja, vagy az emlékéit őrzi, úgyis tudja, ki volt. Volt. Egy közülünk, aki szeretett, dolgozott, élt. S valakikben nyomot hagyott, akik tudták, örökre tudják, ki volt. Nem a sírfelirat ad rangot, nevet, tesz maradandó emlékezetűvé, hanem azok a tettek, kapcsolatok, érzelmi szálak, amik életünk során jellemeznek. Most olyan ember távozott közülünk, aki nyomot hagyott a világban. Ezerféle dolog őrzi gondolatait, keze érintését, s örökre emlékezteti a túlélőt: élt. Számunkra ez a végső tanulság, a követendő példa.

Drága Elnök Úr! Köszönöm, köszönjük, hogy köztünk voltál és ismerhettünk Téged! Legyen nyugalom és béke körülöttem! Isten veled!